

Korrupsjon

- fristelser, grensesetting og risiko

- Kan det skje hos oss?

Arbeidsmiljøkonferansen 2008
Ulvik, 11. september 2008

**Forlagsdirektør Andreas Skartveit i 2003
i kronikk i Aftenposten:**

- Korrupsjon er eit nytt fenomen i landet vårt
- Men no er det på veg inn. Vi er i ferd med å bli som dei andre...

Men Norge hadde
ikke alltid vært korrupsjonsfritt

Avisoverskrifter i 1956:

Store mengder pels selges uten tollavgift

**Tre arrestert for kjempesvindel
ved jernbanetollstedet**

**Ni siktet for korrupsjon på
jernbanetollstedet**

Oslo byrett 1956

Hovedmannen:

**Framgangsrik forretningsmann, 34 år,
fra Hallingdal, grosserer i pels,**

Dømt til

- **Betinget fengsel i 18 måneder**
- **Bot på 50 000 kroner**
- **Inndragning av 80 590 kroner**

Den store tausheten

Norge "korrupsjonsfritt" i 30 år

**Ordet "korrupsjon" forsvant fra jordas
overflate her i landet**

Dette skulle det ikke snakkes om

Erling Folkvord:

- Hausten 1988 opplevde eg det første unnataket frå den konsekvente fortiinga og fornekinga.

Tre kvart år etter at bystyregruppa vår hadde oppretta eit antikorrupsjonsutval, godtok ei av Oslo-avisene at eg brukte ordet *korrupsjon* i eit lesarinnlegg om ein velsmurt etatsjef og høgre-mann som rydda veg for eit stort inkassofirma som skulle overta litt av Kemnarkontoret sine arbeidsoppgåver.

Erling Folkvord (forts.):

- Ein bitte liten flik av korrupsjonen mellom private bussnissfolk og kommunale nøkkelpersonar i Oslo vart avdekka i løpet av eit par år frå september 1989.

Dei mektigaste aktørane vart ikkje ramma. Men avisoverskriftene vart mange og store.

Erling Folkvord (forts.):

- Då Skartveit skreiv kronikken sin i 2003, hadde det i meir enn 10 år vori godt kjend at ein av hovudmennene i det som vart kalla Oslo-korrupsjonen, starta den korruppte oppsamlinga av privat rikdom på slutten av 1950-talet, og at han i fleire tiår utnytta posisjonane sine i fagforening og kommunalpolitikk på det aller grovaste.

Prof. Carl August Fleischer 1985:

- Samlet sett kan vi si at det korruperte Norge – i forhold til offentlige stillinger, tillitsverv og posisjoner – består i at det finnes personer som opptrer slik at de ivaretar *egne eller andres spesielle interesser*. Disse interessene ivaretas istedenfor samfunnets interesser eller *i større grad* enn det er grunnlag for eller rettslig adgang til.

Straffeloven § 276a

”For korrupsjon straffes den som

- a) for seg eller andre krever, mottar eller aksepterer et tilbud om en utilbørlig fordel i anledning av stilling, verv eller oppdrag, eller
- b) gir eller tilbyr noen en utilbørlig fordel i anledning av stilling, verv eller oppdrag.

Med stilling, verv eller oppdrag i første ledd menes også stilling, verv eller oppdrag i utlandet.

Straffen for korrupsjon er bøter eller fengsel inntil 3 år.

Medvirkning straffes på samme måte.

Straffeloven § 276b

Grov korrupsjon straffes med fengsel inntil 10 år.
Medvirkning straffes på samme måte.

Ved avgjørelsen av om korrupsjonen er grov skal det blant annet legges vekt på om handlingen er forøvd av eller overfor en offentlig tjenestemann eller noen annen ved brudd på den særlige tillit som følger med hans stilling, verv eller oppdrag, om den har gitt betydelig økonomisk fordel, om det forelå risiko for betydelig skade av økonomisk eller annen art, eller om det er registrert uriktige regnskapsopplysninger, utarbeidet uriktig regnskapsdokumentasjon eller uriktig årsregnskap.

Straffeloven § 276c

For påvirkningshandel straffes den som

- a) for seg eller andre krever, mottar eller aksepterer et tilbud om en utilbørlig fordel for å påvirke utføringen av stilling, verv eller oppdrag, eller
- b) gir eller tilbyr noen en utilbørlig fordel for å påvirke utføringen av stilling, verv eller oppdrag.

Med stilling, verv eller oppdrag i første ledd menes også stilling, verv eller oppdrag i utlandet.

Straffen for påvirkningshandel er bøter eller fengsel inntil 3 år. Medvirkning straffes på samme måte.

Smith-utvalget

(gransket Oslo-korrupsjonen)

”Også den generelle holdningen i vedkommende etat eller kommune til betydningen av å respektere gjeldende rett, vil kunne ha stor betydning for forekomsten av misligheter. Og visse organisasjons- og beslutningssystemer vil lettere enn andre kunne legge til rette for korrupsjon og lignende forhold”

Advokatene Erling Grimstad og Kristian Dahle Trygstad (Aftenposten 26. juni 2008):

- Erfaringsmessig øker risikoen for økonomisk kriminalitet når konkurranseprinsippet settes til side. Årsaken til at prinsippet ikke overholdes, spiller ingen rolle.

Advokatene Erling Grimstad og Kristian Dahle Trygstad (forts.):

- Det offentlige er en stor markedsaktør som hvert år inngår kontrakter for over 250 milliarder kroner. Lov og forskrift om offentlige anskaffelser pålegger offentlige oppdragsgivere å basere sine innkjøp på konkurranser som er gjort kjent for leverandørene gjennom kunngjøringer.

Advokatene Erling Grimstad og Kristian Dahle Trygstad (forts.):

- Kravet til konkurranse blir ofte begrunnet med at offentlige innkjøpere – i likhet med private – skal få best mulig valuta for pengene. Kravet til konkurranse reduserer også faren for kriminalitet knyttet til innkjøpene.

Advokatene Erling Grimstad og Kristian Dahle Trygstad (forts.):

Direkte kontakt

- Felles for mange av sakene med mistanke om økonomisk kriminalitet ved offentlige innkjøp er at de aktuelle kontraktene er inngått uten forutgående konkurranse. Slike kontrakter inngås i første rekke ved

Advokatene Erling Grimstad og Kristian Dahle Trygstad (forts.):

- Andre måter å unndra seg konkurranse på, er gjennom endringer og tillegg som gir en eksisterende kontrakt et nytt innhold.

**Men hva hvis kommunen
gjør jobben selv
– med egne ansatte?**

**⇒ Da elimineres kontrakter
om kjøp fra
eksterne leverandører**

**Men hva hvis kommunen
gjør jobben selv
– med egne ansatte?**

**⇒ En del viktige muligheter for
korrupsjon forsvinner**

Men hva hvis kommunen gjør jobben selv – med egne ansatte?

**⇒ Omfang og utførelse kan forandres
uten forhandling om kontraktsendring
eller tilleggskontrakt**

**Men hva hvis kommunen
gjør jobben selv
– med egne ansatte?**

**⇒ Utførelsen er underlagt
kommunens egen revisjon**

For å få full uttelling: Ikke opprett separat foretak

⇒ **Ingen nye styreverv**

Vanlig folkevalgt kontroll

Vanlige regler om innsyn

Kommunetopper angrrer på tematurer

Mens innbyggernes penger ble investert med høy risiko, deltok kommunetoppene på skreifiske, militært tattoo og mesterligakamp.

[Mats Rønning, VG](#)

[Frank Ertesvåg, VG](#)

Publisert: 28.11.07 07:34, Oppdatert: 28.11.07 07:49

Arrangementene ble spandert av finanskonsernet Terra, som står bak en rekke turer for ordførere, rådmenn og økonomisjefer i sine kundekommuner.

Både Barcelona, Edinburgh og Reykjavik har vært reisemål og kjærkommen avveksling fra grå kommunestyresaler for kommunesjefene. VG avslørte sist fredag at toppene i kraftkommunene deltok med liv og lyst på en snøscootersafari på Finnmarksvidda.

Den vanlige dommen:

**Dustete og småkorrupte
kommunetopper
fra Nordland**

Terra-gruppen og DnB Nor

Terra lagde en pakke sammen med DnB Markets og tok kontakt med ulike kommuner. Hos Vik kommune i Sogn og Fjordane ble det napp i 2001. Terra-pakken fra 2001 gikk ut på at Vik kommune inngikk avtale om å selge konsesjonskraft til fast pris i 10 år, mot å motta et fast beløp på 9,75 millioner kroner hvert år. Dette beløpet skulle så DnB Markets bruke som renter og avdrag på et lån på 69,2 millioner kroner. Men det ble ikke kalt for lån, det ble kalt for "finansielt salg av konsesjonskraft".

Revisor i Sogn revisjonsdistrikt:

Han skrev til Fylkesmannen i Sogn og Fjordane, som også syntes dette så tvilsomt ut. Derfor skrev Fylkesmannen til departementet. Av brevet gikk det tydelig fram at pengene var brukt til å kjøpe aksjer og obligasjoner, og Sogn revisjonsdistrikt konkluderte med at *"etter kommunelova § 50 er det ikkje høve til å låna til kjøp av aksjar og obligasjonar"*;

Kommunal- og regionaldepartementet:

- Departementets konklusjon:
”Departementet finn at avtalen mellom Vik kommune og DnB Markets ikkje kan likestillast med lån”.
- Selv om det altså tydelig framgikk at de 69,2 millionene allerede var plassert i aksjer og obligasjoner, tok departementet med en formulering om at *”Departementet vil generelt understreke at det er viktig at kommunane opptrer som profesjonell motpart med eit medviten forhold til risiko, og at ein søker å minimere eksponeringa for risiko. I denne saka legg departementet til grunn at Vik kommune ikkje har teke risiko som bryt med gjeldande lov og forskrift”.*

Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning

- ***Finansiell risiko***
- Kommuner påtar seg en finansiell risiko ved disposisjoner som gjelder plassering og lån av midler. Kommunenes finansforvaltning skal drives slik at kommunen ikke påføres vesentlig finansiell risiko. Det eksisterer ulike typer av finansiell risiko. Definisjoner av typer av finansiell risiko er gitt i figur 1.

Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning

- **Kredittrisiko** Kredittrisiko representerer faren for at låntaker, eller motparten i en derivatkontrakt, ikke betaler tilbake hele eller deler av lånet (inkludert rentene).

Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning

- **Markedsrisiko** Risikoen for tap som følge av endringer i priser og kurssvingninger i de markedene kommunene er eksponert, herunder:

Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning

- **Renterisiko** Renterisiko representerer risikoen for at verdien på lån og plasseringer i rentebærende verdipapirer endrer seg når renten endrer seg. Går renten opp, går verdien av plasseringer i rentebærende verdipapirer ned (og motsatt).

Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning

- **Likviditetsrisiko** Likviditetsrisiko representerer faren for at midler ikke kan transformeres til kontanter i løpet av en rimelig tidsperiode.

Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning

- **Valutarisiko** Valutarisiko representerer risikoen for tap pga. kurssvingninger i valutamarkedet.

Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning

- **Systematisk risiko i aksjemarkedet**
(generell markedsrisiko) Systematisk risiko er forbundet med sannsynligheten for at det aktuelle aksjemarkedet vil stige eller falle - både på kort og lang sikt.

Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning

- **Usystematisk risiko i aksjemarkedet** (selskapsrisiko) Usystematisk risiko er forbundet med risikoen for at verdien av det aktuelle investeringsobjekt (selskap) en investerer i, vil stige eller falle i forhold til verdien på markedet - både på kort og lang sikt.